

POŁONNICA
Kids

moja pierwsza

ENCYKLOPEDIA

Polska

GREG
WYDAWNICTWO

moja pierwsza
ENCYKLOPEDIA
Polska

Praca zbiorowa pod redakcją:

Agnieszki Antosiewicz, Katarzyny Curyło

Autorzy wierszy:

Agata Karpińska, Grzegorz Strzeboński, Patrycja Wojtkowiak-Skóra

Korekta:

Katarzyna Curyło, Karolina Rymut-Kościelniak, Julia Żak

ISBN 978-83-8186-112-0

© Copyright by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o.

Wydawnictwo GREG®

ul. Klasztorna 2B

31-979 Kraków

tel. 12 680 15 50

www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Okładka:

Aleksandra Zimoch

Wykorzystano zdjęcia: 12photography, aniad, Artur Bogacki, bon chan, Christopher Meder, David Carillet, gashgeron, Marcin-linfernum, Marek Mierzejewski, Olexandr Panchenko, Olga Kovalenko, PetlinDmitry, PHOTOCREO Michal Bednarek, photomaster, PKoh, Serg64, Shamils, Wojciech Boruch / Shutterstock.com

Layout, skład i opracowanie graficzne:

Pracownia Register

Ilustracje:

Elżbieta Moyski;

Wykorzystano ilustracje i zdjęcia: Albert Beukhof, s. 19; Alex Boc, s. 26; Alfmaler, s. 15; Arkadiusz Fajer, s. 29; artba_nwh, s. 56; Bardocz Peter, s. 8; Bibadash, s. 64; Cameris, s. 43; checat, s. 28; Chikovnaya, s. 38; Corp-stock, s. 4; Curioso.Photography, s. 11; DeepGreen, s. 39; Dobra Kobra, s. 21; DreamcatcherDiana, s. 8; eamesBot, s. 30; Elena Shykailova, s. 5; f11photo, s. 8; Fercast, s. 13; Fotokon, s. 10, 34; FoxyImage, s. 38, 45; insima, s. 14; irina2511, s. 41; joeni91, s. 33; Juliusz Idzikowski, s. 11; kirill_makarov, s. 57; Liena10, s. 6, 22; Longfin Media, s. 39, 42; lululia, s. 19; Magdanatka, s. 44; Mad Pixel, s. 8; Marcin-linfernum, s. 58; Maria Treter, s. 27; Maryia Naidzionysheva, s. 4, 40; Michele Ursi, s. 42; Nahlik, s. 9; nelea33, s. 44; Oksana_Slepko, s. 35; Olleg Visual Content, s. 31; Oxygen64, s. 57; Painterstock, s. 12; Patryk Kosmider, s. 8, 53; pbd Studio, s. 29; PHOTOCREO Michal Bednarek, s. 8; Pixel-Shot, s. 16; Porcupen, s. 10; Rawpixel.com, s. 33; Red_Baron, s. 7, 23; RESTOCK images, s. 41; Shaiith, s. 59; Sharomka, s. 14; ShineTerra, s. 37; Smileus, s. 35; Sonsedska Yuliia, s. 15; Sudarsan Thobias, s. 12; Svetlana Guteneva, s. 14; tynyuk, s. 30; VGstockstudio, s. 37; vsr3168, s. 19; Viktoriya, s. 27; Vitalex, s. 64; Zorica Jovanov, s. 55 / Shutterstock.com

Głaz symbolizujący geograficzny środek Europy w Suchowoli – Krzysztof Kundzicz/CC BY-SA 3.0, s. 13; Pomnik Syreny na Powiślu w Warszawie – Adrian Grycuk/CC BY-SA 3.0, s. 25; Smocza jama pod Wzgórzem Wawelskim – Falk2/CC BY-SA 4.0, s. 26; Replika korony Bolesława Chrobrego – Gryffindor/CC BY-SA 3.0, s. 48; Pomnik na polach Grunwaldu – Michał Szymański/CC BY-SA 4.0, s. 49; Flaga z logo NSZZ „Solidarność” –Platforma Obywatelska RP from Polska – Flickr/CC BY-SA 2.0, s. 56; Widok z góry na Bramę nr 2 i tłumy podczas strajków sierpniowych [1980] – Zenon Mirota/ecs.gda.pl/CC BY-SA 3.0, s. 56; Portret Jana Pawła II autorstwa Z. Kotyło – Zkoty1953/CC BY-SA 3.0, s. 62 / Wikimedia Commons

Wyklejka: Albina Golubitsky, Ditrh Dankin, Ivan_Nikulin, Levente Naghi, Platon Anton, Vovk Alinka / Shutterstock.com

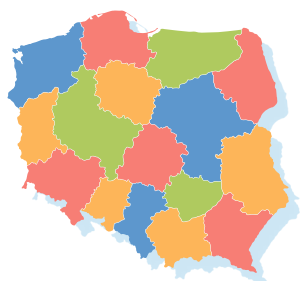
Pozostałe ilustracje i zdjęcia: domena publiczna.

moja pierwsza
ENCYKLOPEDIA
Polska

GREG
WYDAWNICTWO

SPIS TREŚCI

Polska na mapie

Mapa Polski **8** • Warszawa **9** • Sąsiedzi Polski **10** •
 Granice Polski **11** • Polska – państwo **12** •
 Polska **13** • Środek Europy **13** •
 Raj dla turystów **13**

My, Polacy

Język polski **14** • Flaga **16** •
 Hymn Polski **17** • Mazurek Dąbrowskiego **18** •
 Herb i godło **19** • Co to znaczy być Polakiem **20** •
 Patriotyzm **21** • Ja – mały patriota **22** •
 Obywatel **23**

Polskie legendy

Legenda o Lechu, Czechu i Rusie **24** •
 Legenda i Warsie i Sawie **25** •
 Smocza jama **26** •
 Legenda o Panu Twardowskim **27**

Tradycje i święta

Tradycja **28** • Wielkanoc **29** • Święto Pracy **30** •
 Dzień Flagi Państwowej **31** •
 Święto Narodowe Trzeciego Maja **32** •
 Święto Niepodległości **33** •
 Dzień Wszystkich Świętych **34** •
 Boże Narodzenie **35** •
 Dzień Matki **36** • Dzień Ojca **36** •
 Dzień Babci **37** • Dzień Dziadka **37** •
 Dzień Dziecka **38** • Boże Ciało **39** •
 Ludowe stroje **40** • Ludowe tańce **40**

Polskie przysmaki

- Kuchnia polska **41** • Smaki lokalne **42** •
 Pierogi **44** • Bigos **44** •
 Krakowski obwarzanek **45** • Oscypek **45** •
 Toruńskie pierniki **45** •
 Rogale świętomarcińskie **45**

Polska historia

- Czym jest historia **46** • Chrzest Polski **47** •
 Bolesław Chrobry **48** •
 Krzyżacy – Bitwa pod Grunwaldem **49** •
 Konstytucja 3 maja – **50** •
 Rozbiory Polski **51** • I wojna światowa **52** •
 Odzyskanie niepodległości **53** •
 II wojna światowa **54** •
 Polska Rzeczpospolita Ludowa – **55** •
 „Solidarność” **56** •
 Wstąpienie do NATO i UE **57**

5

Sławni Polacy

- Mikołaj Kopernik **58** •
 Maria Skłodowska-Curie **59** •
 Adam Mickiewicz **60** • Juliusz Słowacki **60** •
 Fryderyk Chopin **60** • Henryk Sienkiewicz **61** •
 Wisława Szymborska **61** •
 Jan Paweł II **62** • Lech Wałęsa **62**

To jest z Polski

- Polskie wynalazki **63** •
 Nasze towary eksportowe **64**

Polska
leży w Europie
Środkowo-Wschodniej
i jest jednym z większych
państw na kontynencie –
terytorium naszego kraju
(łącznie z wodami
śródlądowymi) ma ponad
322,7 tysięcy km².

” Gdzie dwóch Polaków,
tam trzy zdania.
przystawie

Najcieplejszym
miejscem
w Polsce jest Tarnów,
a najzimniejszym –
Suwałki.

Język polski
należy do siedmiu
najtrudniejszych
do nauczenia się
języków świata.

W Polsce
mieszka największy
ssak lądowy w Europie –
to żubr zamieszkujący
Puszcze Białowieską.

Nazwa naszej stolicy
w języku angielskim
brzmi „Warsaw”, co oznacza
„widziela wojnę” – i rzeczywiście,
podczas ostatniej wojny,
a zwłaszcza podczas powstania
warszawskiego miasto
zostało przez Niemców
zburzone w 85%.

Kopalnia
soli w Wieliczce
pod Krakowem to
jedno z najstarszych
przedsiębiorstw
w Europie – działa już
od ponad 700 lat.

Geometryczny środek
Polski znajduje się
w miejscowości Piątek
nieдалeko Łodzi.

W Polsce
znajduje się
największy na świecie
średniowieczny zamek –
to zamek krzyżacki
w Malborku.

” Zostawcie to Polakom.
Dla nich nie ma nic niemożliwego.

Napoleon Bonaparte,
jeden z najwybitniejszych dowódców
wojskowych w historii świata

” Odległości z Warszawy do Moskwy i z Warszawy do Brukseli są identyczne. Znak mówi, że Polska nie jest ani na wschodzie, ani na zachodzie. Polska jest centrum cywilizacji europejskiej. Wniósłaby rzeczywistość wiele w kształtowanie się tej cywilizacji. Czyni to również dzisiaj w sposób znaczący, nie godząc się na uciemiężenie.

Ronald Reagan,
prezydent USA w latach 1981–1989

Warszawa

Legenda o Lechu, Czechu i Rusie

Dawno temu żyli bracia: Lech, Czech i Rus,
 Opisano ich w legendzie, którą poznać mus.
 Bracia długo wędrowali, dotarli na wzgórze,
 Patrzą w dal, na stary dąb, drzewo bardzo duże.
 Na tym dębie gniazdo widzą, orzeł jak śnieg biały...
 Raptem konie przestraszone zbyt głośno zarżały.
 Orzeł wzbija się w powietrze, w tle słońce zachodzi,
 Lech odczytał to jak symbol... Spytasz, o co chodzi?
 Gród swój wybudował w miejscu, gdzie zobaczył ptaka,
 Tutaj właśnie żyzna ziemia, zwierzyna wszelaka.
 Lech gród nazwał dumnie: Gniezno – od gniazda orlego,
 Przyjął godło z orłem białym dla grodu swojego.
 Taki – mówią – był początek Polski, grodu Lecha...
 Ciekaw jesteś losów braci Rusa oraz Czecha?
 Rus osiedlił się na wschodzie, a jeszcze nadmienię,
 Że Czech na południu znalazł równie dobre ziemie.

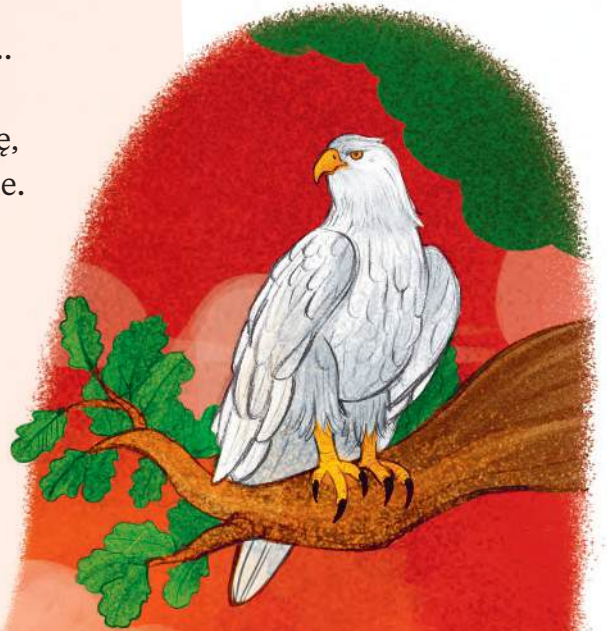
24

Czy wiesz, że...

...dawniej Polacy nazywani byli Lechitami (Lachami), a Polska Lechistanem?

...ziemie Rusa to między innymi tereny dzisiejszej Ukrainy oraz innych krajów wschodniostowiańskich?

...Czechy – tak jak Polska – należą do krajów zachodniostowiańskich?

Niepodległość

Niepodległość to inaczej polityczna niezależność państwa od innych państw czy narodów.

Święto Niepodległości

(11 listopada)

Jedenasty listopada – taką datę znać wypada. Flagi Polski na ulicach, bo kolejna dziś rocznica. Cieszymy się z niepodległości! Na paradzie wielu gości – wszyscy dumni, uśmiechnięci, to dla Polski, dla pamięci!

Czy wiesz, że...

...człowiekiem, który miał największy wkład w odrodzenie się państwa polskiego w roku 1918, był Józef Piłsudski? Stworzył on polską formację wojskową, która we właściwym momencie historycznym, pod koniec I wojny światowej, ruszyła wyzwalać ziemie polskie spod panowania zaborców.

Pierogi

Mąka i olej, gorąca woda,
z nich będzie ciasto... Ale przygoda!
Rozwałkujemy, farszu dodamy
i oto pyszne pierogi mamy!
Pieróżki nasze wrzucimy do wrzątku,
za kilka minut będą w porządku,
mięsne i ruskie lub z owocami –
wszystkie są smaczne, spróbujcie sami!

44

Bigos

Mięso i grzyby, kiszona kapusta,
czuję, jak wszystko rozplywa się
w ustach...
Suszone śliwki jeszcze dodamy –
polski przepyszny bigos już mamy.
Każde ponowne jego podgrzanie
sprawia, że lepsze jest nasze danie,
pachnie dom cały, aż ślinka leci...
Posmakujecie bigosu, dzieci?

Czy wiesz, że...

...pierogi niegdyś były potrawą chłopską? Ciasto wyrabia się z mąki, wody, oleju i soli, zaś farsz, czyli nadzienie, może być mięsne, serowe, grzybowe lub owocowe.

...im więcej razy podgrzewa się bigos, tym jest smaczniejszy?

...o bigosie pisał Adam Mickiewicz w *Panu Tadeuszu*: *W kociołkach bigos grzano; w słowach wydać trudno / Bigosu smak przedziwny, kolor i woń cudną.*

Polska Rzeczpospolita Ludowa – PRL

Po II wojnie światowej
Polska na mapy wróciła,
Nie wszystkim się podobała,
Ale dobrze, że była.
(Wbrew patriotom polskim
Komunizm* zaczęto budować,
Bolały ich przez to serca,
Nie chcieli znów emigrować).
Rękawy naród zakasał,
Ojczyznę swą odbudował,
Rosły miasta i wioski,
Každy pracę szanował.
Dzieci posłano do szkoły,
Warszawę odbudowano,
Co roku pierwszego maja
To wszystko tu świętowano.

* **Komunizm** to ustrój, w którym istnieje tylko jedna partia, państwo decyduje o każdej dziedzinie życia człowieka (w tym o takich sprawach, jak np. co wolno czytać albo oglądać w telewizji), a wszelkie próby sprzeciwu są surowo karane.

Komunizm w Polsce

Po II wojnie światowej przestała istnieć II Rzeczpospolita, a została utworzona Polska Rzeczpospolita Ludowa, która nie była państwem suwerennym (tzw. władza ludowa nie podejmowała decyzji samodzielnie, lecz była uzależniona władzy radzieckiej w Moskwie). **Okres PRL-u zakończył się w 1989 roku.** Obecnie państwo polskie jest określane jako III RP.

Czy wiesz, że...

...Warszawa nie została odbudowana w kształcie, jaki miała przed wojną – nie pozwoliła na to ówczesna władza komunistyczna? Ogromna liczba zabytków bezpowrotnie zniknęła z panoramy miasta.

...w okresie PRL-u w sklepach brakowało podstawowych produktów, takich jak: mięso, cukier, kawa, herbata, papier toaletowy, mydło? Prawdziwym rarytasem i rzadkością

były słoďczyce. Aby zakupić potrzebne rzeczy, ludzie musieli stać w kilkugodzinnych kolejkach, a towary wydawane były na specjalne kartki i w ograniczonej ilości.

...w szkole wszyscy uczniowie obowiązkowo nosili granatowe fartuchy z białymi kołnierzykami (nazywane też chałatami) oraz tarcze – plakietki, na których była umieszczona nazwa szkoły?

Mikołaj Kopernik

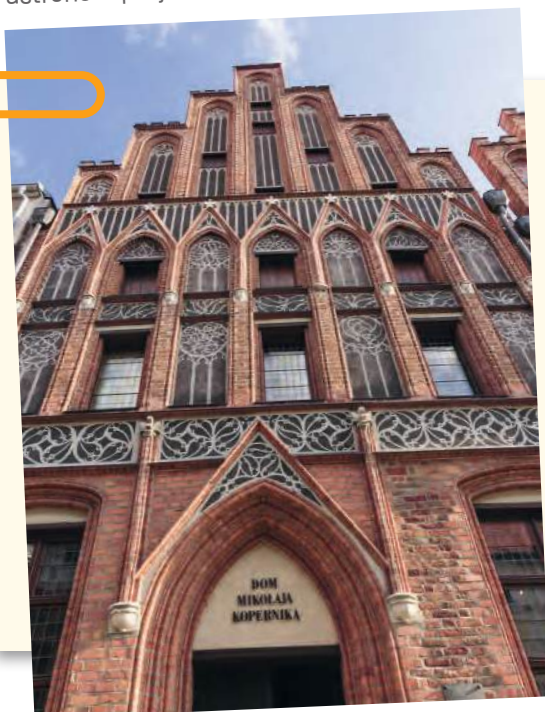
(1473–1543)

„Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię” –
 Znacie takie powiedzenie?
 Tak, o Koperniku mowa,
 A to piękne, mądre słowa.
 „Ziemia krąży wokół Słońca,
 Na zawsze i tak bez końca.
 I nie jest płaska – wcale!” –
 Ogłosił światu zuchwale.
 Urodził się w Toruniu
 Nasz rodak wspomniały,
 Dla mieszkańców miasta
 To powód do chwały.

58

Dom Mikołaja Kopernika
 w Toruniu – kamienica, w której
 najprawdopodobniej wielki
 astronom przyszedł na świat

Czy wiesz, że...

...Mikołaj Kopernik był nie tylko astronomem, ale także matematykiem, prawnikiem, ekonomistą i lekarzem?

...pochodził z Torunia, ale połowę życia spędził we Fromborku i tam prowadził obserwacje i badania astronomiczne?

...w obserwacji nieba nie używał teleskopu, ponieważ jeszcze nie został wynaleziony? Posługiwał się prostym przyrządem zwanym astrolabium do wyznaczania położenia ciał niebieskich nad horyzontem.

Polskie wynalazki

W wyjątkowo gęstym lasku
Różnorodnych wynalazków
Bardzo znane są i takie,
Których twórcą był Polakiem.

Wiedzę swą o nafcie krzewił
Pan Ignacy Łukasiewicz,
Wpadł na pomysł całkiem nowy:
Stworzył pierwszy szyb naftowy.
Potem znowu ruszył głową
I już lampę miał naftową.
Przez ten wynalazek właśnie
W domach się zrobiło jaśniej.

Nasz pianista wręcz wybitny,
Józef Hofmann, był też sprytnym
Wynalazcą z tego znanym,
Że ulepszał fortepiany.
Miał pomysłów prawie stówkę:
Piec na naftę, motorówkę,
Elektryczny zegar, grzałka
Oraz wycieraczki w autach.

Gdy wieczorem się uwijasz,
By nałożyć cud makijaż,
I kosmetyk bierzesz w łapę,
Nazwiesz krótko to make-upem.
Nad terminem tym się głowił
Maksymilian Faktorowicz,
A Max Factor tworzył grupki
Pierwszych kosmetyków z tubki.

Czy wiesz, że...

...polskich wynalazków jest o wiele więcej niż te wymienione w wierszyku? Warto wiedzieć, że Polacy wynaleźli m.in.:

- > kamizelkę kuloodporną [Jan Szczepanik]
- > ręczny wykrywacz min [Józef Kosacki]
- > uniwersalny międzynarodowy język esperanto [Ludwik Zamenhof]
- > wycieraczki samochodowe [Józef Hofmann]
- > melex, czyli elektryczny minisamochód [Janusz Zygadlewicz]
- > planimetr, czyli przyrząd do wyznaczania pola powierzchni figur płaskich [Juliusz Kolberg]
- > sztuczną kość, czyli biomateriał służący do uzupełniania ubytków w kości, wykorzystywany m.in. w stomatologii [zespół biochemików z Uniwersytetu Medycznego w Lublinie oraz krakowskiej Akademii Górniczo-Hutniczej]

WYRWIJ JEDNĄ KARTKĘ DZIENNIE – SUKCES

Wystarczy kartka dziennie
najlepszy w przedszkolu, najlepszy w szkole!

KLASA 1

Pierwszaki. Karty pracy w szkole i w domu

Marta Kurdziel

KLASA 2

Drugaki. Karty pracy w szkole i w domu

Marta Kurdziel

KLASA 3

Trzeciaki. Karty pracy w szkole i w domu

Marta Kurdziel

Język angielski. Karty pracy w szkole i w domu – klasa 1

Język angielski. Karty pracy w szkole i w domu – klasa 2

Język angielski. Karty pracy w szkole i w domu – klasa 3

Matematyka. Karty pracy w szkole i w domu – klasa 1

Marta Kurdziel

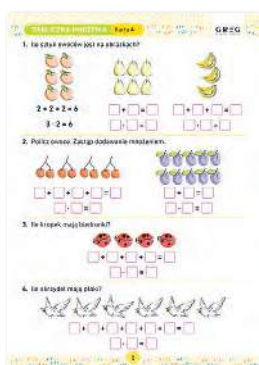
Matematyka. Karty pracy w szkole i w domu – klasa 2

Marta Kurdziel

Matematyka. Karty pracy w szkole i w domu – klasa 3

Marta Kurdziel

Sprawdź innowacyjną metodę nauki – wystarczy jedna kartka dziennie, by bez wysiłku opanować całą tabliczkę mnożenia! Książka zawiera zestaw kart pracy, gotowych do wyrwania i podania dziecku do wykonania.

Książka świetnie sprawdzi się w szkole oraz w domu jako ćwiczenia dodatkowe. Dzięki tej książce tabliczka mnożenia przestanie być największym koszmarem dzieci i rodziców! Polecamy!

KLASA 4

Język Polski.
Karty pracy w szkole i w domu – klasa 4

Karolina Cichocka

Język angielski.
Karty pracy w szkole i w domu – klasa 4

Wioleta Antecka

Matematyka.
Karty pracy w szkole i w domu – klasa 4

Dorota Kożuch

KLASA 5

Język polski. Karty pracy w szkole i w domu – klasa 5

Karolina Cichocka

Język angielski.
Karty pracy w szkole i w domu – klasa 5

Wioleta Antecka

Matematyka.
Karty pracy w szkole i w domu – klasa 5

Dorota Paś, Bernadetta Połomska

KLASA 6

Język polski. Karty pracy w szkole i w domu – klasa 6

Karolina Cichocka

Język angielski.
Karty pracy w szkole i w domu – klasa 6

Wioleta Antecka

Matematyka.
Karty pracy w szkole i w domu – klasa 6

Dorota Paś

Ortografia.
Karty pracy w szkole i w domu – klasy 2–3

Marta Kurdziel

Gramatyka.
Karty pracy w szkole i w domu – klasy 2–3

Marta Kurdziel

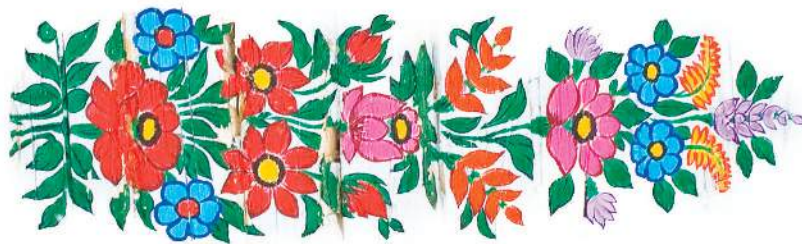
Jak to napisać.
Karty pracy w szkole i w domu

Marta Kurdziel

Książka jest efektem połączenia najskuteczniejszej metody nauki czytania – sylabowej – ze sprawdzonym rozwiązaniem, jakim jest nauka w oparciu o jedną kartkę dziennie. Systematyczność gwarantuje błyskawiczny sukces! Karty pracy są kolorowe, bogato ilustrowane, atrakcyjne wizualnie, zachęcają do pracy!

Książka pełna wiedzy!

Czy w Polsce leży środek Europy?

Kim są Lechici?

Czy Kopernik był lekarzem?

Które tradycje pochodzą z czasów słowiańskich?

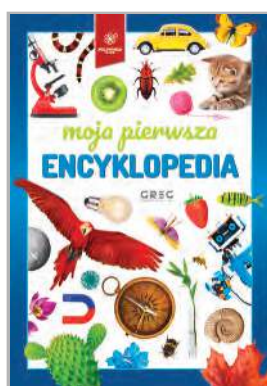
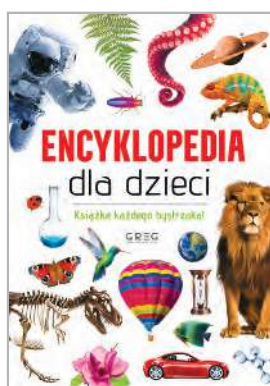
Kiedy w Polsce po raz pierwszy obchodzono Dzień Matki?

Chcesz się dowiedzieć? Koniecznie zajrzyj do **Mojej pierwszej encyklopedii – Polska!** Znajdziesz tutaj rymowane wierszyki o ważnych wydarzeniach i postaciach z naszej historii, informacje o położeniu geograficznym Polski, symbolach narodowych, mnóstwo ciekawostek oraz dowiesz się, co to znaczy być Polakiem i patriotą. Na każdej stronie obejrzysz kolorowe ilustracje i zdjęcia.

Ta wiedza na pewno Ci się przyda.

I na pewno zajrzysz do tej książki wiele razy!

Poznaj serię Encyklopedii dla dzieci

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl

ISBN 978-83-8186-112-0

9 788381 861120

